

Emtia ve Kıymetli Maden Türev İşlem Türleri

- Emtia/Kıymetli Maden Forward (Vadeli Alım/Satım)
- Emtia/Kıymetli Maden Vanilya Opsiyon İşlemleri
 - Alım (Call) / Satım (Put) Hakkı Alım İşlemi
 - Alım (Call) / Satım (Put) Hakkı Satım İşlemi
- Asya Tipi Emtia/Kıymetli Maden Swapı

Emtia ve Kıymetli Maden Türev İşlem Dayanak Varlıklar

➤ Emtia

- ✓ Petrol
- ✓ Jet Yakıtı
- ✓ Fuel Oil
- ✓ Doğalgaz
- ✓ Bakır
- ✓ Kömür
- ✓ Demir
- ✓ Alüminyum
- ✓ Mısır
- ✓ Buğday
- ✓ Soya
- ✓ Pamuk

➤ Kıymetli Maden

- ✓ Altın
- ✓ Gümüş
- ✓ Paladyum
- ✓ Platinyum

Emtia/Kıymetli Maden Forward (Vadeli Alım/Satım) Sözleşmeleri

- İhracatçının önceden belirlenmiş tutarda kıymetli maden/emtiayı belirli bir vadede, önceden belirlenen vadeli fiyat üzerinden nakdi uzlaşmalı olarak aldığı/sattığı vadeli alım/satım işlemleridir.

Avantajları:

- İleri bir vadede kıymetli maden/emtia fiyatını sabitleme imkanı sunarak, fiyat oynaklığına karşı koruma sağlar,
- Prim ödemesi yoktur, teminat karşılığında işlem yapılır.

Riskleri:

- Vadede vazgeçme hakkı yoktur.
- Vadede gerçekleşen piyasa fiyatına göre zarar söz konusu olabilmektedir.

Forward Alım Sözleşmesi

1.100 varil (bbl) miktarındaki jet yakıtı alımı için kendisini fiyat artışlarına karşı korumak isteyen ihracatçı, cari piyasa fiyatı 90,80 USD/bbl iken Türk Eximbank ile 3 ay vade için 90,25 USD/bbl vadeli fiyattan nakdi uzlaşmalı olarak emtia alım sözleşmesi yapar.

Vade sonunda piyasadaki fiyattan bağımsız olarak 90,25 USD/bbl'den jet yakıtı alır.

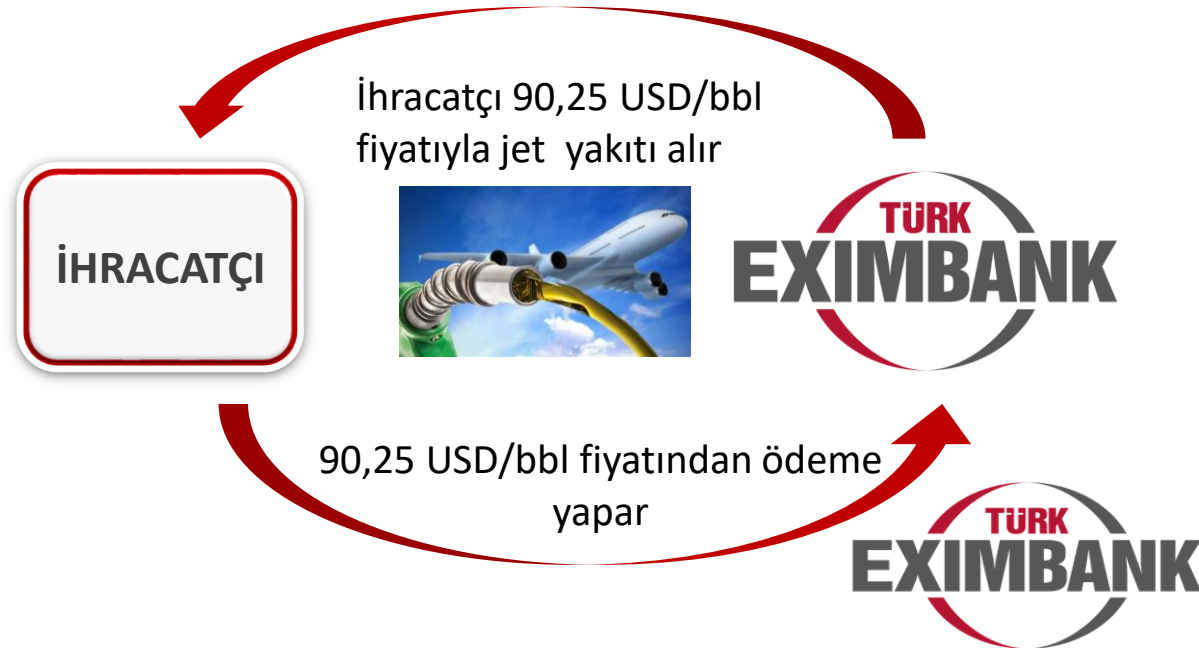
İşlem Günü

Cari Fiyat: 90,80 USD/bbl
3 ay sonra 1.100 varil (bbl) jet yakıtı alımı yapılacak.

Fiyat riskini yönetmek için ne yapılabilir?

3 Ay Sonra (Vadede)

Forward Alım Sözleşmesi

Vade gününde;

Nakdi uzlaşma fiyatı ile vadeli işlem fiyatı karşılaştırılır;

Senaryo 1: Vade günü nakdi uzlaşma fiyatı 91 USD/bbl olduğu takdirde;

90,25 USD/bbl işlem fiyatına göre ihracatçı karda olduğundan Türk Eximbank netleşme tutarını ihracatçıya öder.

$(91,00-90,25)*1.100=825$ USD netleşme tutarını Türk Eximbank ihracatçıya öder.

Senaryo 2: Vade günü nakdi uzlaşma fiyatı 89,75 USD/bbl olduğu takdirde;

90,25 USD/bbl işlem fiyatına göre ihracatçı zararda olduğundan ihracatçı netleşme tutarını Türk Eximbank'a öder.

$(89,75-90,25)*1.100=550$ USD netleşme tutarını ihracatçı Türk Eximbank'a öder.

Forward Satım Sözleşmesi

İhracatçı 9 ay sonra hasat edeceği pamuğun satış fiyatını sabitlemek için cari piyasa fiyatı 115 USD/lb iken Türk Eximbank ile 9 ay vadeli 99 USD/lb forward fiyattan 50 libre(lb) nakdi uzlaşmalı olarak vadeli buğday satım sözleşmesi yapar.

Vade sonunda piyasadaki fiyattan bağımsız olarak 99 USD/lb'den buğdayını satar.

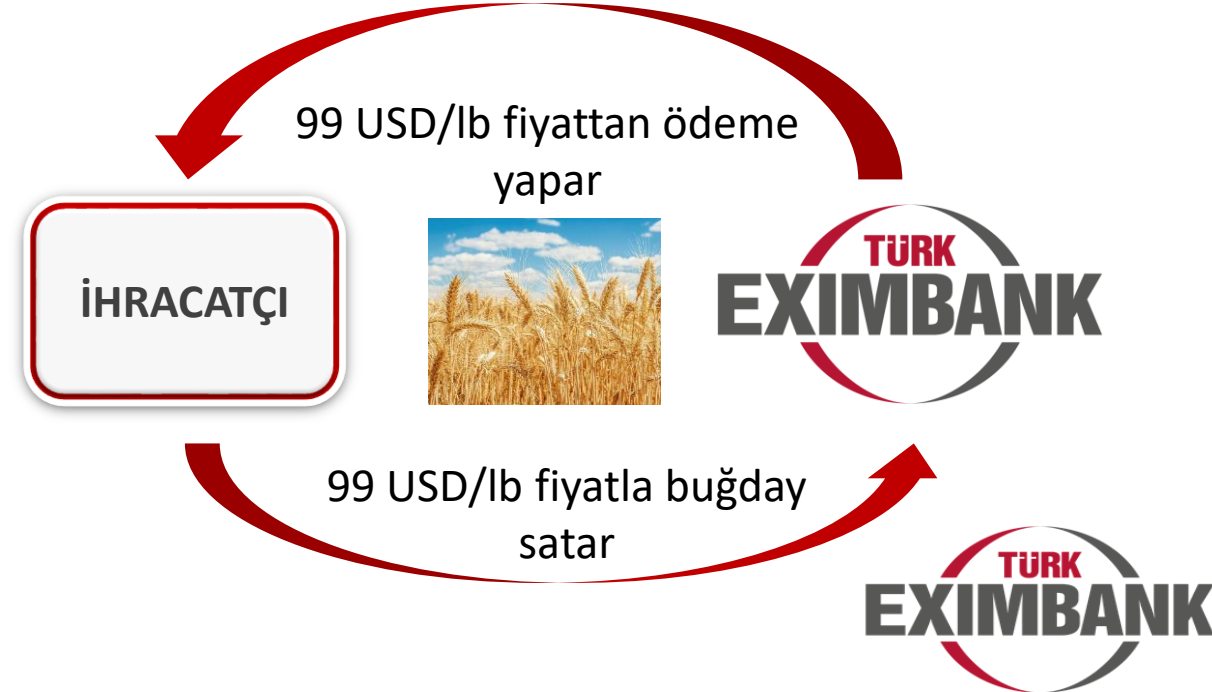
İşlem Günü

Cari Fiyat: 115 USD/lb
50 libre buğday hasatı yapacak.

Fiyat riskini yönetmek için ne yapılabilir?

9 Ay Sonra (Vadede)

Forward Satım Sözleşmesi

Vade gününde;

Nakdi uzlaşma fiyatı ile vadeli işlem fiyatı karşılaştırılır;

Senaryo 1: Vade günü nakdi uzlaşma fiyatı 90 USD/lb olduğu takdirde;

99 USD/lb işlem fiyatına göre ihracatçı karda olduğundan Türk Eximbank netleşme tutarını ihracatçıya öder.

$(99-90)*50=450$ USD netleşme tutarını Türk Eximbank ihracatçıya öder.

Senaryo 2: Vade günü nakdi uzlaşma fiyatı 105 USD/lb olduğu takdirde;

99 USD/lb işlem fiyatına göre ihracatçı zararda olduğundan ihracatçı netleşme tutarını Türk Eximbank'a öder.

$(99-105)*50=300$ USD netleşme tutarını ihracatçı Türk Eximbank'a öder.

Emtia/Kıymetli Maden Vanilya Opsiyon Alım Sözleşmeleri

- İhracatçının önceden belirlenmiş miktarda kıymetli maden/emtiayı belirli bir vadede, önceden belirlemiş olduğu fiyat üzerinden nakdi uzlaşmalı olarak satma/alma hakkını, ödediği prim karşılığında satın aldığı işlemlerdir.

Avantajları:

- Kıymetli maden/emtia piyasasındaki fiyat oynaklığına karşı koruma sağlar,
- Teminatsız işlem yapılmaktadır,
- Fiyattaki aleyhte değişikliklerden etkilenmez,
 - İşlem zararda ise vadede vazgeçme hakkı vardır.

Riskleri:

- Ödenen prim kadar risk vardır.

Call Opsiyonu Alım Sözleşmesi

(Alma Hakkı Alımı)

İşlem Gününde

Cari Fiyat: 110 USD/ton

3 ay sonra 1000 ton demir alımı yapacak.

Kendi belirlemiş olduğu kullanım fiyatı 115 USD/ton üzerinden demir alma hakkı satın alarak % 5 prim öder.

$(1000 \text{ ton} * 115 \text{ USD} * \%5,00 = 5.750 \text{ USD})$

3 Ay Sonra (Vadede)

✓ Piyasada demir fiyatı **100 USD/ton olursa**;
İhracatçı opsiyon hakkını kullanmaz.

İhracatçının zararı sadece ödediği prim tutarı olan 5.750 USD ile sınırlıdır.

✓ Piyasada demir fiyatı **130 USD/ton olursa**;
İhracatçı opsiyondan doğan hakkını kullanır.
Demiri 115 USD/ton'dan Eximbank'tan satın alır.

$1000 * (130 - 115) - 5750 = 9.250 \text{ USD}$

kar eder.

Put Opsiyonu Alım Sözleşmesi

(Satma Hakkı Alımı)

İşlem Gününde

Cari Fiyat : 113 USD/ton

6 ay vadeli 1000 ton kömür satılacak.

İhracatçı vade sonu alacağıнын değerini korumak için, kendi belirlemiş olduğu kullanım fiyatı 115 USD/ton üzerinden kömür satma hakkı satın alarak %10 prim öder.

$(1.000 \text{ ton} * 115 \text{ USD} * \%10 = 11.500 \text{ USD})$

6 Ay Sonra (Vadede)

✓ Piyasada fiyat **125 olursa;**

İhracatçı opsiyon hakkını kullanmaz.

İhracatçının zararı sadece ödediği prim tutarı olan 11.500 USD/ton ile sınırlıdır.

✓ Piyasada fiyat USD **90 USD/ton olursa;**

İhracatçı opsiyondan doğan hakkını kullanır.

Kömürünü 115 USD/ton'dan Eximbank'a satar.

$1000 \text{ ton} * (115 - 90) - 11.500 = 13.500 \text{ USD}$

kar eder.

Emtia/Kıymetli Maden Vanilya Opsiyon Satım Sözleşmeleri

- İhracatçılarımız kıymetli maden/emtia fiyat hareketlerinden korunmak için opsiyon satın alabilecekleri gibi, opsiyon primi elde etmek için Bankamıza nakdi uzlaşmalı olarak opsiyon satışı da yapabilmektedir.
- Belirli bir vadede, herhangi bir kıymetli maden/emtiayı müşterinin belirlemiş olduğu fiyattan alma/satma hakkını bankaya satarak, karşılığında bankanın müşteriye prim ödemesi yaptığı işlemlerdir. Teminat karşılığı işlem yapılmaktadır.

Avantajları:

- Fiyat dalgalanmalarındaki riski alarak prim kadar getiri sağlar,

Riskleri:

- Vade sonunda Banka hak sahibi olduğu için opsiyonu kullanmak isterse, ihracatçının sözleşmeden cayma hakkı yoktur,
- Anapara garantisi yoktur (Teorik olarak zarar sınırsızdır).

Call Opsiyonu Satım Sözleşmesi

(Alma Hakkı Satım Sözleşmesi)

İşlem Gününde

Cari Fiyat : 1805 USD/ons

Piyasada altın fiyatlarının düşeceğini bekleyen ihracatçı, opsiyon işleminden gelir sağlayabilmek için,

3 ay vadeli kendi belirlemiş olduğu kullanım fiyatı 1790 USD/ons olan 100 onsluk bir altın alım hakkı satarak karşılığında %3,0350 prim tahsil eder.

$(100 \text{ ons} * 1790 \text{ USD} * \%3,0350 = 5.433 \text{ USD})$

3 Ay Sonra (Vadede)

✓ Piyasada altın fiyatı **1750 USD/ons** olursa; **Banka** opsiyon hakkını kullanmaz.
İhracatçı prim tutarı olan 5.433 USD gelir elde etmiş olur.

✓ Piyasada altın fiyatı **1890 USD/ons** olursa; **Banka** hak sahibi sıfatıyla opsiyondan doğan hakkını kullanır.

✓ İhracatçı **1790 USD/ons**'tan Bankaya altın satar.

$(1890-1790)*100-5.433=4.567 \text{ USD zarar eder.}$

Put Opsiyonu Satım Sözleşmesi (Satma Hakkı Satım Sözleşmesi)

İşlem Gününde

Cari Fiyat : 22,50 USD/ons

Piyasada gümüş fiyatlarının yükseleceğini bekleyen yatırımcı, opsiyon işleminden gelir sağlayabilmek için,

3 ay vadeli kendi belirlemiş olduğu kullanım fiyatı 23 USD/ons üzerinden 100 ons gümüş satım hakkı satarak karşılığında %6,00 prim tahsil eder.

(100 ons*23 USD*%6,00 = 138 USD)

3 Ay Sonra (Vadede)

✓ Piyasada fiyat 26 USD/ons olursa;

Banka opsiyon hakkını kullanmaz.

İhracatçı prim tutarı olan 138 USD gelir elde etmiş olur.

✓ Piyasada fiyat 21 USD/ons olursa;

Banka hak sahibi sıfatıyla opsiyondan doğan hakkını kullanır. Banka İhracatçı'ya 23 USD/ons fiyatından gümüş satar.

İhracatçı;

(23-21)*100-138= 62 USD zarar eder.

Asya Tipi Emtia/Kıymetli Maden Swapı Sözleşmeleri

- İhracatçı bu işlemle, belli bir vade boyunca düzenli aralıklarla almak/satmak durumunda olduğu emtia ve/veya kıymetli madeni vade boyunca düzenli olarak ödeyeceği sabit bir fiyat karşılığında nakdi uzlaşmalı olarak alıp/satabilmektedir.

Avantajları:

- Alıcı için vade boyunca fiyatlarda oluşacak yukarı yönlü fiyat dalgalanmasına karşı koruma sağlanır
- Satıcı için vade boyunca fiyatlarda oluşacak aşağı yönlü fiyat dalgalanmasına karşı koruma sağlanır

Asya Tipi Emtia/Kıymetli Maden Swapı Alım Sözleşmesi

➤ 1 yıl boyunca her ay belli bir miktar altın alımı yapması gereken ihracatçı, her alımı için aylık ödeyeceği sabit bir fiyata anlaşarak altın fiyatındaki dalgalanmalara karşı kendini koruma altına alabilir.

İşlem Gününde:

➤ 1 ons altın için cari fiyat 1800 USD/ons iken 1 yıl boyunca her ay altın alımı yapmak için ons başına 1805 USD/ons seviyesinden alım sözleşmesi yapılır.

Vade Günlerinde:

➤ Piyasadaki fiyattan bağımsız olarak, her bir vade gününde onsu 1805 USD/ons'dan altın satın alır.

Asya Tipi Emtia/Kıymetli Maden Swapı Satım Sözleşmesi

- 1 yıl boyunca her ay belli bir miktar altın satacak ihracatçı, her satışın karşılığı olarak alacağı sabit bir fiyata anlaşarak altın fiyatındaki dalgalanmalara karşı kendini koruma altına alabilir.

İşlem Gününde:

- 1 ons altın için cari fiyat 1800 USD/ons iken 1 yıl boyunca her ay altın satmak için ons başına 1805 USD/ons seviyesinden satım sözleşmesi yapılır.

Vade Günlerinde:

- Piyasadaki fiyattan bağımsız olarak, her bir vade gününde onsu 1805 USD/ons'dan altın satar.

